

Simning, kultur och religion

En studie om tjejer som inte kan/vill delta på
simlektioner p.g.a. kulturella/religiösa skäl

Farkad Hadi Emad Almosawi

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete grundnivå 162:2012
Studiegång: Matematik m. didaktisk inriktning
Handledare: Bengt Larsson
Examinator: Lars Lindqvist

Sammanfattning

Syfte

Syftet med denna undersökning är att ta reda på hur lärare inom idrott och hälsa går till väga för att kunna undervisa flickor som inte kan/vill delta på simlektioner, p.g.a. religiösa/kulturella skäl.

Frågeställningar:

- Hur hanterar idrottslärare problematiken som uppstår med elever som inte kan/vill delta på simundervisningen?
- Hur ser elever som inte kan/vill delta på simundervisningen på denna problematik?

Metod

Den metod som tillämpats i denna undersökning har varit den kvalitativa intervjun, denna metod valdes p.g.a. att den ger utrymme för diskussion samt reflektion. Vid tillämpandet av den kvalitativa intervjun så är frågorna som ställs vägledande för diskussionen och inte hämmande för utveckling av tankar och tycken. Sammanlagt intervjuades tre lärare och nio elever, en lärare och tre elever intervjuades i varje skola, vid tre olika skolor. Lärarna intervjuades enskilt, medan eleverna intervjuades i grupper.

Resultat

Av de intervjuer som genomfördes med lärarna så har det visat sig att användningen av simhallar med tider endast för kvinnor är väsentlig, för flickor som inte kan delta på skolans simundervisning med resten av klassen. Det har även visat sig vara problematiskt för vissa elever, då de ibland inte fått den handledning de behöver för att kunna få en godtagen simundervisning.

Slutsats

Det verkar som att denna problematik för flickor kan vara ett hinder för de att få ett slutbetyg i ämnet idrott och hälsa, för att kunna förebygga detta så krävs kommunikation mellan skola och hem. Genom att uppmärksamma simkunnighetens innebörd för dessa flickor och deras familjer så kan förhoppningsvis en lösning finnas. Det krävs tid och engagemang från lärarens sida, och stöd från skolan.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Bakgrund.....	2
2.1 Tidigare forskning.....	2
2.1.1 Religion och idrott.....	3
2.1.2 Klädsel.....	4
2.2 Simkunnighet.....	4
2.3 Skolans styrdokument.....	5
2.4 Centrala Begrepp.....	7
2.4.1 Inkludering.....	7
2.4.2 Integration.....	9
2.4.3 Assimilation.....	9
2.5 Syfte.....	10
2.5.1 Frågeställningar.....	10
3 Metod.....	10
3.1 Ansats.....	10
3.2 Intervjumetod.....	10
3.3 Urval.....	11
3.4 Genomförande.....	12
3.5 Forskningsetiska principer.....	13
3.6 Reliabilitet och validitet.....	14
4 Resultat.....	15
4.1 Identitet.....	15
4.2 Olika tillvägagångssätt och lösningar.....	17
4.3 Simundervisning i teori och verklighet.....	20
4.4 Bedömning och betygsättning.....	22
4.5 Majoriteter och minoriteter.....	24
5 Diskussion.....	25
5.1 Metoddiskussion.....	28
Käll- och litteraturförteckning.....	30
Bilagor.....	32

1 Inledning

Kunskapen om simning är utan tvekan en viktig och essentiell del av livet, förutom det så har det även en betydande roll i idrottsämnet på skolan. Elevernas deltagande på simlektioner har förmodligen stor betydelse för deras kunskaper om simning samt för utvecklingen av deras förmågor inom detta område.

Under min tid i grundskolan samt på gymnasiet så har det funnits elever, speciellt flickor i denna mening, som inte kunnat delta på simlektionerna p.g.a. religiösa, kulturella eller personliga skäl. I vissa fall har eleverna blivit underkända helt inom idrottsämnet eftersom läraren inte kunnat bedöma deras prestationer inom momentet simning, i andra fall har lärare anordnat så att dessa elever kan delta på ”avskilda” simlektioner. Avskilda simlektioner innebär att simlektionerna utförs av en lärare eller en instruktör i en simhall där endast kvinnliga besökare och personal förekommer. Att undersöka hur de manliga lärarna går tillväga inom ramarna av denna problematik är även av intresse.

Anita Mustedanagic (2009) har i sin uppsats *Slöjan i svenska skolan: En undersökning om attityder och förhållningssätt gentemot användning av slöjan i svenska skolan*, undersökt lärares syn på flickor som bär slöja samt flickornas egen syn på detta, hur lärare hanterar olika situationer som kan förekomma och hur det påverkar undervisningen i skolan. Mustedanagic talar om ”Slöjan som identitetsmarkör”, och menar då att trygghet i ens egen identitet kan uppnås genom att dessa flickor bär slöja och på så sätt visa att de tillhör en grupp med religiös identitet. Alltså, genom att dessa unga flickor bär slöja så får man en insyn i deras identitet och deras ”tillhörighet”.

När jag gick idrottsutbildningen på GIH (Gymnastik och Idrottshögskolan), dök denna diskussion angående flickor med detta dilemma upp ganska ofta mellan studenterna. Vissa ansåg att elever i den svenska skolan skulle anpassa sig till systemet och anamma den svenska kulturen och inte förvänta sig att en lärare ska lägga extra energi på att planera hur denne ska betygsätta elever med denna problematik, att lärare måste behandla klassen som en helhet och att de redan har för mycket att göra än att behöva jobba ännu mer för att tillgodose behoven av de få i klassen. Vissa tyckte att skolan/läraren ska kunna erbjuda simlektioner utefter elevernas behov, att som lärare i en demokratisk skola ska andra religioner och kulturer än ens eget respekteras. Jag märkte att studenterna var väldigt delade i deras tankar och tycken

gällande just detta diskussionsämne, därför tyckte jag att det skulle vara ganska intressant att undersöka detta lite djupare för att kunna få en tydligare bild av hur det ser ut i verkligheten.

Jag vill undersöka hur det verkligen går till på skolan, hur olika lärare inom idrott och hälsa handskas med detta dilemma. Eftersom jag själv snart är färdigutbildad idrott och hälsa lärare vill jag veta hur denna problematik ska handskas, vad som ska göras för att kunna betygsätta dessa elever på ett gynnsamt tillvägagångssätt. Sedan, även få en insikt i hur flickor med detta dilemma i skolan ser på det, hur de känner och tänker inför simlektionerna och deras betyg inom ämnet idrott och hälsa.

2 Bakgrund

I denna sektion redovisas tidigare forskning, simkunnighet, styrdokument, de centrala begrepp som tillämpats för att analysera resultaten, samt syfte och frågeställningar.

I dagsläget kan man uppleva att i den svenska skolan existerar det faktiskt olika kulturer, religioner och värderingar. Det skulle kunna konstateras att den svenska skolan är multikulturell, med elever som har olika bakgrunder och värderingar. Detta medför även så kallade kulturkrockar, Ehn/Löfgren (2001) inför begreppet kaos/ordning som beskriver kampen mellan det normala och onormala. Då ordning står för individens synsätt på världen och levnadssätt, och kaos står för det okända som går emot individens kulturella värderingar.

2.1 Tidigare forskning

Larsson (2003) nämner ett fenomen som kan utvecklas hos ungdomar med invandrarbakgrund som bor i ett främmande land: dubbla identiteter, då individen försöker tillfredsställa de krav som kommer från hemmet gentemot samhället kan resultera i att denne utvecklar olika identiteter. Larsson menar att det är i ungdomen då individen eftersträvar att finna sin identitet, då kan man tänka sig att de utsätts för press från både skolan samt hemmet

Larsson (2007) resonerar kring hur man kan skapa en likvärdig undervisning för elever med annan bakgrund än svensk, olika religioner, funktionshinder och olika sexuella läggningar. Han hänvisar till den nationella kursplanen för läroämnet idrott och hälsa: ”alla oavsett fysiska eller andra förutsättningar ska kunna delta, erhålla upplevelser och erfarenheter samt

utvecklas på sina egna villkor.” (s. 233). Gällande ungdomar med annan bakgrund än svensk så menar Larsson att statistik från Statistiska centralbyrån påvisar skiljaktigheter i deltagandet inom fysiska aktiviteter mellan denna gruppering i förhållande till ungdomar med svensk härkomst. T.ex. Ungdomar med svensk härkomst visar större delaktighet inom föreningsidrott än ungdomar med annan bakgrund, delaktigheten hos flickor med annan bakgrund än svenskt är ännu mindre. Larsson anser även att denna statistik visar även hur olika idrotter lockar olika deltagare, då t.ex. fotboll, innebandy och basket kan vara lockande för samtliga grupperingar medan golf och ishockey som anses vara stora sporter inte lockar ungdomar med annan härkomst än svensk lika mycket. Larsson tolkar detta som att ”olika idrotter i olika utsträckning präglas av normer och värden som skapar och värnar om ’svenskhet’.” (s. 243).

Kraepelien-Strid (2007) betonar vikten av simkunnighet, statistik från början av 1900-talet visar att omkring 1100 personer avled p.g.a. drunkning per år då populationen i Sverige var runt fem miljoner, jämfört med början av 2000-talet då ungefär 150 personer drunknade årligen då populationen närmade sig nio miljoner. En märkbar minskning av antal drunkningar per år, men Kraepelien-Strid är skeptisk till dessa siffror med tanke på den påtagliga nerskärningen av simundervisning hos åtskilliga skolor. Kraepelien-Strid tar även upp diskussionen kring elever med olika bakgrunder:

För de delar av befolkningen som har en annan kulturell eller etnisk bakgrund än svensk, och därmed kanske också bristande simkunnighet, är detta viktigt att uppmärksamma, inte bara för den obligatoriska skolans undervisning utan också för samhället i övrigt. Ursprung och bakgrund får inte bli orsaken till att drunkningsantalen ökar igen i Sverige. (Kraepelien-Strid, 2007, s.165)

Kraepelien-Strid redovisar även statistik från olika rapporter som gjorts på grundskolan angående simkunnighet: NU-03 fastställer att 95 procent av de elever som frågats anser att de hade förmågan att kunna simma 200 meter. Det framkom även att av de elever som var födda utomlands eller hade föräldrar födda utomlands var fler i antal av de som inte kunde simma än de som kunde. *Tillsyn av simkunnighet och förmåga att hantera nödsituationer vid vatten* är en rapport gjord av skolverket som påpekar att 94 procent av eleverna anses vara simkunniga vid årskurs 5, av de elever som inte var simkunniga berodde detta till 35 procent av religiösa och kulturella orsaker påvisar rapporten.

2.1.1 Religion och idrott

I sin artikel redovisar Larsson (2007) för den problematik som kan uppstå mellan religion och idrott, synnerligen kan det bli problematiskt för flickor och kvinnor då det finns vissa regler som måste följas gällande klädsel inom t.ex. Islam, då kvinnan inte får visa avtäckta kroppsdelar inför främmande män. Larsson använder som ett exempel studien *På vems villkor?* av Lundvall som fastställer att religionen spelade ingen stor roll i flickornas deltagande på idrottslektionerna och skapade inga begränsningar vare sig eleven hade Islam eller Kristendom som religion. Däremot, förekom problematik gällande simundervisningen ifall skolan inte kunde anordna separat simundervisning endast för flickor med en kvinnlig lärare. Ytterligare, proklamerar Larsson:

Exemplen med simundervisningen och frågan om anständighet utgör illustrativa exempel på situationer där man som lärare i idrott och hälsa måste överväga vad man kan göra för att skapa en undervisning som både leder till måluppfyllelse och till positiva erfarenheter från undervisningen *samtidigt* som man även i detta sammanhang måste överväga vad de praktiska lösningarna innebär i förhållande till övergripande mål som att ”motverka traditionella könsmonster”. (Larsson, 2007, s. 245)

Alltså, gällande religion och simundervisning så har det tidigare visat sig att det kan förekomma problematik. Larsson (2007) menar att det är idrottsläraren uppgift att finna lösningar för elevens upplevelser samt måluppfyllelse i undervisningen.

2.1.2 Klädsel

Otterbeck (2000) beskriver hur tänkandet ur en islamistisk syn kan se ut gällande simundervisning. Gällande kvinnor, så är det oacceptabelt att bada och simma med baddräkt som blottar stora delar av kroppen inför främmande män. De lösningar som Otterbeck föreslår för detta dilemma är att skolan och hemmet för dialog kring simkunnighetens betydelse, samt att skolan tar hänsyn till elevens och familjens behov och försöker anpassa simundervisningen så att den passar de behoven.

2.2 Simkunnighet

Simkunnighet definieras av de krav eller färdigheter som ställts av Svenska Simförbundet för att lära barn eller ungdomar simma. Vattenvana är ett viktigt begrepp när det gäller simkunnighet, för att en individ ska lära sig simma så måste de ha en god vattenvana innan

detta kan ske. En god vattenvana kan utvecklas genom att vara i vatten samt att träna på olika övningar, övningsuppgifter såsom att:

- Doppa huvudet
- Bubbla under ytan
- Glida med framsträckta armar och ansiktet under ytan
- Hoppa från kanten
- Flyta i ryggläge och vända till magläge (Svenska simförbundet)

Trygghet är även ett stort begrepp inom simkunnigheten, att känna sig trygg vid utförandet av de olika övningarna är nödvändigt för att kunna lära sig simma på ett gynnsamt sätt. Vilket i sin tur leder till en god simkunnighet, därför ska den tid som behövs tillägnas till individernas olika behov för en god inläring av de olika momenten. Även det första simsättet de lär sig ska vara anpassat utefter deras behov, alltså de får använda sig av ett simsätt som de känner sig trygga med i början.

Vattenprovet är ett simmärke som avgör om en individ är simkunnig eller ej, eftersom man har lärt sig att simma en gång innebär detta inte att man är en fulländad simmare livet ut därför rekommenderar Svenska Simförbundet att man kontrollerar sin simkunnighet en gång om året genom att försöka ta Vattenprovet. Simmärket Vattenprovet baseras på den Nordiska simkunnighetsdefinitionen, som lyder:

”Simkunnig är den som faller i vattnet, får huvudet under ytan och efter att ha tagit sig upp till ytan, på djupt vatten simmar 200 m varav 50m ryggsim i en följd.” (Svenska Simförbundet)

2.3 Skolans styrdokument

Här framförs det som står i skolans styrdokument kring undersökningsområdet, eftersom undersökning utförts på olika gymnasieskolor så har det fokuserats på den nya 2011 års läroplan för gymnasieskolan: *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan 2011*. Av den orsaken att undersökningen genomförts med elever i årskurs 1 i gymnasiet, så har kursen Idrott och hälsa 1 granskats p.g.a. att det är ett av de gymnasiegemensamma ämnen som elever på gymnasiet ska läsa oberoende vilket program de läser. Men även den nya läroplanen Lgr11, *Läroplan för grundskolan, förskolan och*

fritidshemmet 2011, har granskats med fokus på simningen i det centrala innehållet i ämnet idrott och hälsa för årskurs 7-9.

Läroplanen för gymnasieskolan refererar till skollagen som säger att det är demokratiska värden som ska följas i skolan, samt att ett icke-konfessionellt förhållningssätt ska förhållas i undervisningen. Läroplanen talar även om tolerans och respekt för varandra: ”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.” (s. 5). Alltså, mångfald ska respekteras och värderas inom skolan.

I avsnittet skolans värdegrund och uppgifter i läroplanen står det klart och tydligt att undervisningen ska anpassas utefter eleverna och att lärare ska beakta elevers förmågor till att nå ett visst mål. Det står även att: ”Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Det finns också olika vägar att nå målen. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. Skolan har ett särskilt ansvar för elever med funktionsnedsättning.” (s. 6). På ett sätt är detta citat ganska otydligt eftersom det kan tolkas på olika sätt, kanske syftar det ovanstående att tillämpas endast för elever med funktionsnedsättning.

Läroplanen anser även att: ”Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation, kursutbud och arbetsformer.” (s. 8). Utveckling av skolverksamheten vilar på skolledningen och lärarna, att de tar ansvar för en kvalitativ utveckling genom samarbete med föräldrar kring deras barns skolgång samt strävan och viljan att prova nya metoder i undervisningen.

Inom riktlinjerna för lärare står det även att lärare ska ta hänsyn till elevens enskilda behov och förutsättningar, samt ge stöd och vägleda eleven även för de eleverna som upplever svårigheter.

Under det centrala innehållet för Idrott och hälsa 1, 100 poäng står det angående simning, att eleven ska ha kunskap om: ”Åtgärder vid skador och nödsituationer, till exempel livräddande aktiviteter vid blödning och drunkningstillbud.” (s. 85)

I det centrala innehållet för idrott och hälsa i Lgr11 är det följande punkter som gäller för simningsmomentet för årskurs 7-9, som eleverna ska ha kunskap om:

- Olika simsätt i mag-och ryggläge.
- Första hjälpen och hjärt-och lungräddning. (Lgr11, s. 53)

2.4 Centrala Begrepp

De centrala begrepp, eller teoretiska begrepp som tillämpats för att analysera resultaten är följande: Inkludering; Integration; Assimilation.

2.4.1 Inkludering

I sin artikel, analyserar Nilholm (2006) inkludering som ett begrepp med olika betydelser. Inkludering i pedagogiska sammanhang är ett begrepp som grundar sig från U.S.A. och är relativt nytt inom dessa ramar, dess syfte och tanken med detta begrepp är att skolan ska ta hänsyn till elevernas olika behov inom undervisningens omfattningar. Inkluderings begreppet uppstod i syfte till att verka för elever ”i behov av särskilt stöd” och ordet härstammar från det engelska *inclusion*, såsom Nilholm definierar det. Anledningen till uppkomsten av detta begrepp kan vara visionen av ”en skola för alla”, där elever och barn med olika förutsättningar får den uppmärksamhet och utbildning de behöver genom en anpassningsbar skolsituation. Inkluderings begreppet innebär för de pedagogiska institutionerna att kunna förbättra undervisningen för elever. Nilholm klargör inkluderings begreppet:

Skillnaden mellan ideal och verklighet vad gäller inkluderande processer i skolan handlar enligt Haug (a.a., s. 170) om rätten till deltagande i det sociala livet i skolan, rätten till ett deltagande utifrån ens egna förutsättningar och att få göra sin röst hörd samt att ges reell möjlighet att påverka utbildningen och att erhålla ett socialt och kunskapsmässigt utbyte av den. (Nilholm, 2006, s. 8)

Detta är en begreppsförklaring av inkluderingen i skolan, som fastslår att eleven har rätt till att ha en röst i skolan samt att utbildningen ska kunna anpassas utefter de egna behoven hos eleven. Sammanfattningsvis och väldigt förenklat så syftar begreppet inkludering till att barn med särskilda behov ska kunna delta i den vardagliga skolmiljön, detta kan då tolkas på olika sätt menar Nilholm (2006). Särskilda behov kan innebära mer än en funktionsnedsättning

eller fysiska begränsningar, menar han. Etnicitet och genus är två exempel på faktorer som kan leda till ”särskilda behov” i skolan.

Ordet inkludering har kommit att inneha ett positivt värde, och kopplas till andra ord som: jämställdhet, likvärdig utbildning, värdegrund, fred, framsteg, empati. Gällande skolverksamhet och läroplaner bör inkludering innebära att alla elever och barn tas i hänsyn vid utredningar och granskningar.

I ett klassrum där olikheter hos eleverna existerar kan det ses som en möjlighet inom inkluderingens ramar, speciellt i sociala sammanhang där olikheter möts och kan lära sig integrera med varandra samtidigt som de lär sig av varandra. Föräldramöten och utvecklingssamtal är verksamheter som verkar för inkludering av eleven samt målsman för eleven, i syfte att förbättra elevens skolgång samt att hålla kontakt mellan hemmet och skolverksamheten.

Nilholm (2006) menar även att inkluderings begreppet är starkt relaterat till demokratiska värden. I synnerhet är det barns/elevs rätt till deltagande som är relevant.

Det existerar tio beståndsdelar för att inkludering ska kunna tillämpas och tillta i ett klassrum, dessa är då inte vetenskapligt bevisade menar Nilholm (2006) men däremot är de sammansatta genom kartläggning och av individer med erfarenhet inom den pedagogiska institutionen. De lyder såsom följande:

- ledarskap med en klar vision
- engagemang från elever och föräldrar
- lärars attityder
- övergripande planering med uppföljningar
- reflektion
- kompetensutveckling
- flexibelt stöd
- övergripande policy
- samarbete i undervisningen
- goda ekonomiska möjligheter (Nilholm, 2006, s. 44)

Utöver dessa faktorer så presenterar Nilholm (2006) även en treindlad lista bestående av: Lärare, skola och yttre förutsättningar. Där varje del/aktör har sina egna faktorer för förbättringen av den inkluderande miljön:

- Lärare, har i sin makt att tolka kursplanerna och i sin tur lektionerna genom tillämpning av olika metoder, tidsfördelning av olika moment, det material som används. Därtill, har läraren även ett inflytande i att ändra elevers inställningar till olikheter, samt kunna påverka deras sociala relationer.
- Skola, genom god kommunikation och stöd till läraren så kan den inkluderande miljön gynnas. Kontakt med hemmet är även viktigt i syfte att inkludera målsman, även samarbetet med andra skolor är angeläget.
- Yttre förutsättningar, innebär att det krävs stöd, ekonomiskt samt politiskt, från de högre verksamheterna för att den inkluderande undervisningen ska kunna frodas.

2.4.2 Integration

I *Salamanca-deklarationen* (UNESCO, 1994), används begreppet *inclusion* som i de svenska dokumenten översattes till integration. Vilket i dagens läge kan uppfattas vara en felaktig översättning menar Nilholm (2006). Skillnaden mellan dessa två begrepp kan förtydligas på detta vis:

Många som är positiva till idén om ett nytt begrepp menar att den avgörande skillnaden mellan, å ena sidan, inkludering, och, å andra sidan, integrering, är att det förra innebär att helheten ska anpassas till delarnas beskaffenhet, medan det senare innebär att delarna ska passa in i en helhet som inte riktigt är organiserad utifrån delarnas egenskaper. (Nilholm, 2006, s. 14)

Alltså, i pedagogiska sammanhang gällande inkluderings begreppet är det meningen att skolan eller verksamheten ska kunna ta hänsyn till elevernas behov medan integrerings begreppet istället syftar till att eleverna ska kunna anpassa sig till skolans reglemente.

2.4.3 Assimilation

Assimilation, ur ett sociologiskt perspektiv, innebär att individer från olika härkomst med olika kulturer, värderingar, religioner och normer skall assimileras och upprätta sig utefter de normer som råder i den miljö de befinner sig i. Alltså, med andra ord: det gamla ska ersättas med det nya (Södergran, 1998). Assimileringsstänkandet kan likna integrationsstänkandet utifrån ett skolperspektiv.

2.5 Syfte

Syftet med denna undersökning är att ta reda på hur idrottslärare går till väga för att kunna undervisa flickor som inte kan/vill delta på simlektioner, p.g.a. religiösa/kulturella skäl.

2.5.1 Frågeställningar

- Hur hanterar idrottslärare problematiken som uppstår med elever som inte kan/vill delta på simundervisningen?
- Hur ser elever som inte kan/vill delta på simundervisningen på denna problematik?

3 Metod

I detta avsnitt redovisas de metoder som tillämpats i undersökningen, och varför just de är användbara och relevanta.

3.1 Ansats

För denna undersökning har kvalitativa intervjuer tillämpats. Den kvalitativa intervjun har i syfte att vara ostrukturerad och anpassningsbar utefter den intervjuade, där frågorna som ställs inte har fasta svar. Samtidigt gäller det att vara flexibel i ens intervjuande, att man låter den intervjuade få den tid denne behöver för att kunna få genomtänkta svar (Johansson/Svedner, 2010).

3.2 Intervjumetod

De intervjuer som utförts grundar sig i den kvalitativa intervjumetoden, som nämns ovan, deltagarnas identiteter hemlighålls genom att inga namn nämns i enighet med de forskningsetiska principerna som syftar till att skydda deltagarnas integritet.

Olikt den strukturerade intervjun, som oftast tillämpas i enkäter med fasta frågor som kräver fasta svar, så är den kvalitativa intervjun mer anpassbar i den mening att kunna starta diskussion kring intervjufrågorna då man är ute efter deltagarnas tankar, tycken och känslor.

Intervjun, framför allt den kvalitativa, är en av de metoder som används mest frekvent i examensarbeten i lärarutbildningen. Anledningen är att den ofta ger intressanta resultat om t ex elevens/barnets attityder, förkunskaper, värderingar och intressen respektive lärarens syn på elever, undervisning och planering samt förhållningssätt, målsättningar och planering. Intervjun ger, rätt använd, kunskap som är direkt användbar i läraryrket. (Johansson/Svedner, 2010, s. 34)

Intervjuerna med lärarna har skett enskilt hos respektive lärares skola, gällande elevintervjuerna så utfördes de i grupp. I varje skola intervjuades eleverna i grupp om tre elever, anledningen till detta var tanken att elever med ett gemensamt dilemma skulle kunna stötta varandra och framkalla varandras tankar. Från början kontaktades tre gymnasieskolor som fick förfrågan ifall de möjligtvis skulle kunna ha elever från årskurs 1 som skulle vilja delta i denna undersökning, det gick väldigt smidigt med att få till tre elever från varje skola. Eftersom det är ett relativt känsligt ämne som behandlas, så har det förklarats för eleverna som intervjuats att jag som intervjuare själv har familjemedlemmar som upplever samma problematik som dem på idrottslektionerna i syfte att få de känna sig säkrare under intervjun. Eleverna informerades även om att undersökningen syftar till att få bättre förståelse för de lösningar som kan finnas för detta dilemma.

3.3 Urval

Undersökningen utfördes på tre olika gymnasieskolor inom Stockholms kommun, en lärare och tre elever från årskurs 1 intervjuades i varje skola, lärarna intervjuades enskilt medan eleverna intervjuades i grupp. Sammanlagt intervjuades tre lärare och nio elever.

Gymnasieskolorna som valdes för att utföra undersökningen på, valdes för att de är gymnasieskolor som befinner sig inom förorter där eleverna är av olika härkomster samt att det finns många olika religioner och kulturer samlade.

Lärare 1 var en kvinnlig lärare som var utbildad till idrotts- och matematiklärare som hade undervisat inom idrottsämnet i 7 år.

Lärare 2 var en manlig lärare som hade både idrott och hemkunskap som undervisningsämne, denne lärare hade undervisat i idrott i ungefär 12 år.

Lärare 3 var en manlig lärare som undervisade i idrott och har tidigare undervisat i engelska, han hade varit idrottslärare i ungefär 5 år.

Sammanlagt medverkade 9 elever i undersökningen från årskurs 1 i gymnasieskolan, 3 från varje skola. 6 av dessa elever bar slöja medan 3 inte gjorde det, 8 elever hade Islam som religion och 1 hade Kristendom som religion.

3.4 Genomförande

Intervjun med lärare 1 tog plats i ett lärarrum som var tomt efter lunchtid, läraren började med att tala om de olika erfarenheterna kring denna problematik med elever som inte kan delta på simlektionerna. Därefter fick läraren svara på intervjufrågorna, sammanlagt pågick intervjun i ungefär 30 minuter.

Lärare 2 hade ett hektiskt schema, därför tog intervjun plats tidigt på morgonen efter att en av dennes lektioner var över. Läraren svarade på intervjufrågorna samt delade med sig av egna kunskaper och gav sina egna råd och tips, intervjun tog ungefär 25 minuter.

Lärare 3 intervjuades i ett lärarrum i slutet av dennes arbetsdag, intervjufrågorna besvarades och läraren gav även dennes egna personliga åsikter angående dilemmat. Denna intervju varade i ungefär 25 minuter.

Intervjuerna med eleverna på de tre skolorna skedde i grupper, alltså tre elever intervjuades i grupp i varje skola. Detta p.g.a. att det ämne som behandlas och den problematik som granskas i denna undersökning kan vara känsligt att tala om, speciellt för flickor i 15-16 års ålder. Därför fick de vara i grupp och hjälpa varandra genom att ge olika aspekter och synpunkter, även för att känna av en viss trygghet och gemenskap inför en främmande intervjuare. Följaktligen, skedde intervjuerna i tomma klassrum med tre elever medverkande samtidigt där de fick svara på intervjufrågorna i tur och ordning. En fråga ställs och eleverna gav varandra tid och utrymme för att svara utan anvisningar från intervjuaren (mig), sedan hjälpte de varandra genom att utveckla tankar och tycken. Vissa vågade även tala lite mer personligt angående familjeförhållanden. Gruppintervjuerna med eleverna på de tre olika skolorna tog ungefär lika mycket tid allihop, 30 minuter.

Samtliga intervjuer med lärare och elever spelades in på en bandspelare, senare transkriberades all material. Intervjuerna spelades in med en digital bandspelare, i syfte att få till bättre ljudkvalitet samt att kunna spola fram och tillbaka mer effektivt genom att införa de inspelade intervjuerna på en dator.

3.5 Forskningsetiska principer

Här redovisas de etiska regler som följts inom undersökningens intervjuer med lärare och elever.

I *God forskningssed* (Vetenskapsrådet, 2011) så finner man de riktlinjer och etiska forskningsprinciper som ska följas när forskning utförs. I princip så är dessa etiska regler baserade på normer och värderingar som oftast existerar i ett samhälle. Några allmänna riktlinjer som tas upp i *God forskningssed* kan sammanfattas på detta vis:

Forskningen ska vara ärlig och baseras på sann undersökning, inget får vara förfalskat. Man ska kunna reflektera över sin forskning samt klarlägga dess ursprung och grundidé. Allting ska kunna redovisas öppet, de metoder man använt sig av samt de resultat man fått. När man hänvisar och refererar till andra forskare och använder sig av deras tankar och resultat så ska man vara rättvis, alltså kunna presentera andras forskning i dess sanna form utan att ändra på något eller framföra på fel sätt. Därtill, andras forskningsresultat får inte användas som ens eget. Det finns fyra begrepp som bör granskas inför forskning, som lyder:

- Sekretess, kan gälla för forskning vid vissa tillfällen då offentlighets- och sekretesslagen kan gälla. Men allmänt så ska de deltagande informeras om att forskningen kommer att vara öppen och tillgänglig för allmänheten.
- Tystnadsplikt, innebär att ingen information om en viss verksamhet ska diskuteras utanför den verksamheten, information som kan vara integritetskränkande. Däremot, gäller inte tystnadsplikten ifall man misstänker brott. I så fall, gäller en annan plikt som kallas för anmälningsplikten som innebär att man är då skyldig att anmäla.
- Anonymitet, gäller för de inblandade/deltagande. Alltså, man ska redovisa sin forskning med tanke på att hålla identiteterna på de deltagande hemlig. Genom att

ändra namn och använda koder så kan man försäkra sig själv och de deltagande om att deras identiteter förblir hemliga.

- Konfidentialitet, att man försäkrar deltagande om att deras uppgifter inte kommer att hamna i främmande händer. Att de inte används för andra syften än forskningens, samt att deltagarnas privatliv inte blottas på något vis.

Sammanfattningsvis, så måste deltagande informeras och försäkras om att deras identiteter kommer att hållas hemliga och att de inte kommer bli igenkända på något vis i undersökningen. I dokument och uppgiftssamlingar ska deltagarnas identiteter hållas hemliga, genom att modifiera deras uppgifter. Samt, att de uppgifter som samlas in används endast i forskningsansyendet och inte för något annat såsom kommersiellt bruk. Inför lärarintervjun så har lärarna informerats om att deras identiteter kommer hemlighållas genom att deras namn inte kommer att nämnas i undersökningen, istället kommer de refereras till som Lärare 1, Lärare 2 och Lärare 3 samt att de har rätt till att avbryta deras deltagande när de vill. De informerades om att inspelningarna från intervjun raderas efter utförd transkribering av materialet. Detsamma skedde inför elevintervjuerna, de informerades om att deras deltagande i intervjun skulle behandlas med ytterst omtänksamhet och utan att avslöja individernas identiteter. Naturligtvis, underrättades de att de närsomhelst fick avbryta deras deltagande i intervjun.

3.6 Reliabilitet och validitet

Undersökningens reliabilitet är reflektionen kring mätnoggrannheten hos de metoder som tillämpats för att samla in den information och material som behandlats, alltså diskuteras det kring hur insamlingen av material gått till och ifall det har funnits variationer (Johansson/Svedner, 2010). Gällande intervjuerna med lärarna och eleverna så har de utförts på ungefär samma sätt förutom att elevintervjuerna skedde i grupp samt att intervjufrågorna var olika för lärarna och eleverna, kvalitativ intervju tillämpades som troligen var den metod som gav mest gynnsamma svar för undersökningen. Att elevintervjuerna skedde i grupp var relativt givande, eleverna i de olika grupperna hjälpte varandra genom samtalen och det märktes att det gav en viss trygghet i att de inte behövde göra det ensamma. Till skillnad från enkäter, så kunde intervjun utvecklas till ett samtal där de intervjuade kunde svara mer fritt utan att behöva känna att de var tvungna att svara på någon specifik fråga direkt. Däremot,

gällande eleverna så kanske enkät kunde ha varit lämpligt eller åtminstone tänkbart med tanke på samtal ämnets känslighet så kanske de skulle känna sig ännu tryggare genom att skriva anonymt på ett papper än att behöva samtala med en främling. Däremot, begrep eleverna att jag på ett vis ändå förstod mig på deras tankesätt och situation eftersom jag berättade lite om min skolgång. Angående mina egna erfarenheter kring undersökningsämnet, så kan jag inte säga att jag personligen upplevt denna problematik med simundervisning. Som tidigare sagt, så är det troligen mest flickor med olika bakgrunder, kulturer och religioner som känner av det. Däremot, så har jag haft skolkamrater samt familjemedlemmar som upplevt detta och på så sätt så har jag kunnat skapa en uppfattning av detta dilemma.

Undersökningens validitet är reflektionen kring resultatens återspeglning av det som har undersökts och ifall dessa varit relevanta, alltså diskuteras det ifall resultaten varit väsentliga och sanningsenliga för undersökningen (Johansson/Svedner, 2010). De elever som deltog på intervjuerna är elever som inte deltar på simundervisningen med resten av klassen och är i behov av separat simundervisning, i den meningen så har de resultat som sammanställts av det material som samlats in från elevintervjuerna varit relevant för undersökningen eftersom det återger en bild av hur det ser ut för elever med denna problematik i verkligheten. Resultaten visar även hur idrottslärare gått tillväga för att försöka hantera denna problematik, men ändå så finns det mer att täcka inom detta undersökningsområde. T.ex. Vad finns det för framtidsplaner för att motverka denna problematik? Hur ser kommunerna på detta?

4 Resultat

Här redovisas de resultat som framkommit av undersökningen genom de intervjuer som genomfördes med de tre lärarna samt gruppintervjuerna med eleverna. Den kvalitativa intervju-modellen har tillämpats i denna undersökning med frågor utan enformiga svar, i syfte att få mer djupgående svar samt att ge den intervjuade tid att utveckla och resonera kring deras tankar. Resultaten har delats in i fem olika teman: Identitet; Olika tillvägagångssätt och lösningar; Simundervisning i teori och verklighet; Bedömning och betygssättning; Majoriteter och minoriteter.

4.1 Identitet

Det framkom av samtalen med de nio elever som intervjuades på de tre olika skolorna, att ens kulturella/religiösa bakgrund formar ens identitet vilket kan påverka en både positivt samt

negativt i olika situationer. På ett positivt vis kan det stärka ens självförtroende samt ge en känsla av gemenskap till familj och ens ursprung, på ett negativt sätt kan man känna av ett visst utanförskap i samhället och skolan, menar eleverna. Speciellt när det gäller simundervisning då de inte kan delta med resten av klassen p.g.a. de restriktioner som deras kultur eller religion medför, med risk för att bli helt underkända inom ämnet idrott och hälsa.

Religion och kultur är två helt olika saker tycker jag, men båda dessa kan vara anledningar till varför flickor inte kan vara med på vissa grejer. Jag har valt att bära sjal och det medför att jag inte kan vara med på simningen med resten av klassen, även om jag inte bar sjal så skulle jag inte vilja vara med eftersom jag inte skulle känna mig bekväm. (Kvinnlig elev, 16 år)

Många tycker att det är konstigt att jag inte kan vara med på simningen med alla andra, jag hör ju pratet som går mellan eleverna. Men jag har inte blivit påtvingad att göra något jag inte vill göra, jag har på mig sjal av egen vilja om folk tycker att jag är konstig för att jag inte vill vara med på simningen så får de väl göra det. (Kvinnlig elev, 15 år)

Gemensamt för eleverna, var de överens om att de aldrig skulle kunna inskränka deras egna rättigheter till att praktisera deras religion eller ändra på sig själva för att bli godkända i ämnet idrott och hälsa. Alltså, skulle skolan inte kunna erbjuda alternativa medel för dessa elever för att kunna få en godtagen simundervisning så skulle de hellre bli underkända.

När jag gick i nian så var jag inte med på simningen, det slutade med att jag fick ett F (underkänt). Den skolan jag gick i då hade inga simlektioner för tjejer med sjal, antingen var man med på lektionerna eller inte. Sen var mina föräldrar med på ett möte med rektorn för att kunna komma fram till en lösning, för de ville ju självklart inte att jag skulle få ett F i idrotten. Efter det så sa min lärare att jag kunde ta ett simmärke, jag kommer inte ihåg vad det hette, utanför skolan och sen visa det för honom så skulle jag bli godkänd. Sen efter att jag slutat nian letade vi efter simhallar där man hade tider bara för tjejer, jag gick dit och sa att jag ville ta det där simmärket. Jag tog det, visade det för min idrottslärare och fick godkänt i idrott. Men jag kunde inte få ett högre betyg eftersom jag redan hade fått ett F, vilket var dåligt. (Kvinnlig elev, 16 år)

Lärare 1 och 3 var överens om att elever med speciella behov gällande simundervisning har rätt till att få möjligheten att få godkänt inom ämnet idrott och hälsa. Elever med olika kulturer, religioner och principer ska respekteras lika menar de. Skolan ska hjälpa eleverna att utvecklas och lära känna sig själva, inte förtrycka dem genom restriktioner och regler som går emot deras egna normer menar Lärare 1.

Alla är olika och idrottslärare måste tänka på att de inte alltid kan behandla alla elever lika, ibland måste man tänka utanför ramarna och göra det man kan för att undvika att kränka elevens integritet. (Lärare 1)

Lärare 2 förklarade att i skolan så är man en elev, man innehar inte samma identitet som i hemmet eller privat. Såsom en lärare tar an en roll i skolan så måste även eleverna göra det, utefter den rollen, de regler och förhållningssätt som existerar i skolan ska de anpassa sig själva.

Inom skolväsendet finns det regler som måste följas, när elever befinner sig inom en skolmiljö så ska de följa de regler som gäller där annars blir det kalabalik. (Lärare 2)

Analys

Inkluderings begreppet, som tidigare granskats, går ut på att skolverksamheten ska kunna få med elever med särskilda behov i den vardagliga skolmiljön och utbildningen. Elever som inte kan delta på simundervisningen p.g.a. religiösa, kulturella eller privata skäl kan möjligtvis indelas i den kategorin av elever med särskilda behov. Det framkom av elevintervjuerna att de tar detta dilemma på stort allvar och tar även sina egna identiteter seriöst, att de faktiskt har behov av en anpassad simundervisning.

Lärare 1 och 3 påvisade genom intervjuerna ett tankesätt att inkludera eleverna som inte kan delta på den vanliga simundervisningen, genom anpassning och förståelse från skolverksamhetens sida. Lärare 2 representerade ett mer integrerings- och assimilationstänkande, då denne anser att eleverna ska anpassa sig till skolverksamheten och undervisningen.

Hur kan skolverksamheten inkludera och anpassa sig utefter dessa elevers särskilda behov, då de inte kan delta på den vardagliga simundervisningen med resten av eleverna?

4.2 Olika tillvägagångssätt och lösningar

Eleverna förklarar hur de tidigare fått gå tillväga gällande simundervisningen och hur de blivit betygsatta. Vissa fick hjälp av deras lärare med att arrangera så att de fick gå till en simhall med tider endast för kvinnor, skolorna betalade även elevernas inträde till simhallen samt såg till så att en badvakt eller instruktör skulle fylla i en lapp med olika kriterier för att uppnå ett

visst betyg. Dessa kriterier bestod av att t.ex. kunna simma 100 meter bröstsim, 50 meter ryggsim enligt simkunnighetskravet. Andra har varit med deras egna lärare på separat simundervisning, självklart måste denne lärare vara kvinnlig för att det ska vara möjligt påstås en av eleverna. En elev berättade om hur hon aldrig hade simmat i sitt liv innan hon kom till Sverige och började på högstadiet, hon fick till en början vara med på separat simundervisning med en siminstruktör på plats. Elevens simförmågor bedömdes vara otillräckliga av siminstruktören och detta fick läraren reda på, i sin tur tog läraren kontakt med elevens familj och förklarade situationen och rekommenderade att de skulle skriva in henne på simskola. Läraren hade även tagit reda på var det fanns simskola endast för flickor och informerade eleven och hennes familj om detta, hon berättar att det var väldigt givande och att det hjälpte henne att lära sig simma från grunden.

Min idrottslärare hjälpte mig väldigt mycket för att jag skulle lära mig simma, hon sa till mig vart jag skulle gå för att lära mig simma från grunden. Jag blev skickad till en simhall i Tensta där de har tider bara för tjejer eftersom jag inte kunde vara med på simningen med resten av klassen, så jag gick dit med min mamma och där fanns även en simlärare som lärde ut. (Kvinnlig elev, 16 år)

Lärarna var överens om att det krävs resurser och arbete för att kunna anordna alternativ simundervisning för dessa elever, de menar även att stöd från skolan är väldigt viktigt då man som ensam idrott och hälsa lärare inte kan ta ansvar för simundervisningen eftersom man själv inte alltid kan närvara vid separat undervisning. Lärare 3 ville helst se klara direktiv genom reglemente och instruktioner om hur idrottslärare ska behandla sådan problematik.

Det kan vara bekymmersamt på många sätt att skicka elever ensamma på simundervisning utan någon vuxen tillsyn, det främsta som jag tänker på skulle nog vara elevernas säkerhet. Därför är vi idrottslärare i behov av bättre riktlinjer och anvisningar för hantering av dessa situationer, jag vill ju att de ska lära sig simma och kunna betygsättas men samtidigt så skulle jag inte kunna utsätta mina elever för fara. (Lärare 3)

Att kvinnliga lärare har det enklare med att kunna närvara vid separat simundervisning för flickor medför underlättning för lärarens möjligheter till att kunna bedöma och betygsätta dessa elever, sedan handlar det om läraren är så pass engagerad att denne skulle anordna sådana tillfällen och närvara vid dessa menar Lärare 1. Det kräver ännu mer tid och energi från en lärare inom idrott och hälsa att kunna planera sådan simundervisning, sen måste även skolan godkänna denna planering så man har inte direkt fria tyglar. Lärare 1 har själv planerat

och undervisat separat simundervisning för flickor tidigare, något som hon inte vanligtvis gör längre av olika anledningar, såsom: tidsbrist, ingen kompensation från skolan, för lite engagemang från andra idrottslärare.

En stor fördel för mig är ju att jag är kvinna, jag kan vara med och lära dessa flickor hur de ska simma och inte bara sätta ett betyg på något jag inte sett de göra. Jag vill helst att mina elever simmar rätt än att bara kunna simma några längder i en simbassäng. (Lärare 1)

En elev berättar om hur deras lärare brukade ta med tjejer från olika klasser på simlektioner, på lärarens egen fritid.

I 9:an hade vi en kvinnlig lärare som brukade ta med en grupp tjejer på simlektioner då det var reserverat bara för tjejer, vi fick betala själva för inträde men det var okej för de flesta. Det skulle påverka slutbetyget om man inte gick på simundervisningen. (Kvinnlig elev, 16 år)

En elev berättar om de alternativa lösningar som existerar hos vissa simhallar, där de påvisar ett engagemang för utvecklingen av simundervisning för flickor.

I den simhall där jag och mina systrar brukar gå på, så kan man köpa eller hyra ”burkinis”. Det är nästan som en overall som man kan täcka håret med också, men det är inget vi använder. Vi går till simhallen när det är bara för tjejer, och det brukar vara på lördag morgon. (Kvinnlig elev, 16 år)

Analys

Stöd från lärare verkar vara essentiellt för att dessa elever ska kunna få en godtagen simundervisning, genom att hjälpa till med att styra upp en plan med en miljö som är godtagbar för dessa elevers särskilda behov. Nilholm (2006) påpekar ett antal faktorer som ska existera för inkluderingsbegreppets tillämpning i skolvärlden, t.ex. lärares attityder, engagemang från elever och föräldrar, samarbete i undervisningen samt goda ekonomiska möjligheter.

Såsom eleven ovan påpekar så fick hon hjälp av sin lärare med att utveckla sim kunskaperna, när läraren informerades av siminstruktören att elevens simförmågor var ofullständiga för att kunna betygsättas tog denne kontakt med elevens familj. Sedan, sökte läraren efter simskolor som skulle kunna anstå elevens behov och informerade eleven och dennes familj om detta. Alltså, de faktorer som varit verksamma här var: Lärarens attityd gentemot detta dilemma,

engagemanget från eleven och föräldrarnas sida och samarbetet mellan de två parterna, läraren och hemmet. I detta fall var det dessa faktorer som verkliggjorde inkluderingsbegreppets tillämpning.

En annan elev talade om tillämpandet av ”burkinis” i vissa simhallar som kan köpas eller hyras, dessa funktionerar då som en heltäckande overall som även täcker håret som man kan bada med. Men denna elev verkade inte visa så stort intresse för utnyttjandet av denna klädsel.

Ekonomiskt bistånd kan även vara en avgörande faktor för framsteg inom denna problematik, alltså ekonomiskt stöd för lärare inom idrott och hälsa i syfte att engagera dem att lägga energi på dessa elever.

4.3 Simundervisning i teori och verklighet

Lärare 1 och 3 talar om hur det ser ut i styrdokumenterna som skolverket sammanställt, att det faktiskt står att eleverna ska erbjudas en undervisning som passar dem. Olikt Lärare 2 så har dessa lärare tolkat styrdokumenterna i den mening att flickor har rätt till separat simundervisning.

I styrdokumenterna står det inte klart och tydligt kring denna problematik, vilket det inte gör kring många andra problemområden. Det är upp till läraren att tolka på ett sätt som gynnar eleverna, sen att utefter dessa tolkningar kunna stå för dem och förtydliga inför lärarlag och skolledning.

(Lärare 3)

Jag kan förstå att lärare har mycket jobb att göra som att rätta läxor, prov och planering. Så de lärare som tar sig tid att planera simundervisning för tjejer borde uppskattas av sina elever, tycker jag. (Kvinnlig elev, 16 år)

Lärare 2 syftar på att det som står i styrdokumenterna ska följas för att en lärare ska kunna sammanställa en godtagen undervisning, och för att få med det stoff som behövs. Gällande särskild simundervisning så menar han, baserat på egen erfarenhet, att skolor måste ta mer ansvar och tydliggöra procedurerna för sådana situationer då vissa elever kräver mer än en lärares vanliga planering. Det finns mycket som en idrott och hälsa lärare måste ta hänsyn till som t.ex. att boka tider för simhall, se till så att tiden räcker för eleverna att kunna lära sig ett visst moment, hur många elever man ska ha med sig vid en lektion. Sedan berättar Lärare 2

att det inte står något i styrdokumentet om att en lärare inom idrott och hälsa har i arbetsuppgift att anordna speciell simundervisning för flickor som inte kan delta på den vanliga simundervisningen, och med detta menar han att i verkligheten har han inte någon skyldighet till detta.

Tittar man i styrdokumentet så hittar man inget som påpekar att idrottslärare är skyldiga till att samordna enskild simundervisning för de som inte kan vara med på den vanliga. (Lärare 2)

En elev påvisar hur problematiskt det kan bli då idrott och hälsa lärare inte är engagerade att hjälpa eleverna med separat simundervisning, då eleven har även andra skolämnen att tänka på.

Jag blev underkänd i idrotten p.g.a. att jag inte var med på simlektionerna, jag tycker att det var dåligt från skolans sida att de inte gjorde mer för att de visste att vissa flickor inte ville eller kunde vara med på de vanliga simlektionerna. Vi var 3 stycken i vår klass som inte var med på den vanliga simundervisningen, vi fick en lapp från vår idrottslärare med olika mål som skulle uppfyllas sedan var det upp till oss att hitta en simhall som passar oss. Jag kände att jag hade för mycket att göra i de andra ämnena då, och det slutade med att jag tog tag i det väldigt sent.

(Kvinnlig elev, 16 år)

Analys

Lärare 1 och 3 fullföljer påvisningen av inkluderingstänkandet då de väljer att tolka styrdokumentet på ett vis som gynnar elever som inte kan delta på den vanliga simundervisningen. De två lärarna menar att det finns stort utrymme för egen tolkning av styrdokumentet, alltså i många fall så är det upp till läraren eller lärarlaget att tolka på rätt vis. I stor sannolikhet påverkar detta elevernas undervisning, hur läraren än tolkar styrdokumentet. Inkluderings begreppet handlar ju bland annat om att anpassa undervisningen utefter elevernas behov, och det kan göras genom olika tolkningar av styrdokument anser Lärare 1 och 3. Däremot, så påvisar Lärare 2 även här ett mer integrations- och assimilationstänkande. Denne menar att ifall han inte får klara direktiv att arrangera separat simundervisning för flickor, så väljer han att tolka styrdokumentet på sitt eget sätt. Ett tankesätt som gör att undervisningen har i syfte att inte vara anpassad utefter elevernas behov, då eleverna måste anpassa sig utefter den, integrationstänkandet. Då ny information och nya erfarenheter får ta plats och anpassas till de gamla.

4.4 Bedömning och betygsättning

Lärare 2 berättar om hur han gått tillväga för att kunna bedöma och betygsätta dessa elever, genom att: informera föräldrarna med en lapp som säger att eleven och föräldrarna tar ansvar för elevens simundervisning och att denne riskerar att bli underkänd i ämnet idrott och hälsa ifall de inte kan bedömas inom sim momentet. Därefter, får de med en lapp med olika krav och kriterier som ska fyllas i av en siminstruktör eller badvakt. Uppfyller eleven dessa krav, så har läraren underlag för att kunna betygsätta eleven. Men det har inte alltid gått lika bra klargör Lärare 2, det har funnits vissa elever som fuskat med denna blankett genom att fylla i falska uppgifter.

En gång så fick jag reda på att en elev inte ens hade gått till simhallen, jag ringde ju förstås dit och frågade om hon hade dykt upp vilket hon inte gjorde. Jag har ju själv jobbat som simlärare där så jag har kontakt med simhallen, men hon gick aldrig dit och jag tror att det berodde på att hon inte kunde simma alls eller p.g.a. andra skäl. (Lärare 2)

Lärare 3 har även använt sig av samma metod som Lärare 2 beskrivit, men har även gått ett steg längre genom att istället för att låta en siminstruktör eller badvakt bedöma och fylla i elevernas lapp så tar han istället hjälp från andra kvinnliga lärare eller elevassistenter på skolan. Han menar att man ska använda sig av alla resurser och medel som finns till hands, en skola eller ett lärarlag ska fungera som en enhet och man ska inte behöva skämmas eller vara rädd för att be någon annan om hjälp. Dock, så är det inte läraren som bedömer eleverna då utan någon annan vilket kan påverka eleverna negativt då de möjligtvis inte får den respons eller tillrättavisningar som de behöver för att utvecklas.

Hamnar man i en svår sits som t.ex. inte kunna vara med på separata simlektioner så ska man definitivt fråga efter hjälp. Eftersom jag är av det manliga könet så finns det inte mycket jag kan göra för att kunna vara med på de lektionerna, tidigare har vi haft en kvinnlig idrottslärare som har kunnat ordna lektioner endast för flickor och då har elever från olika klasser kunnat vara med på dessa. Nackdelen med det hela är ju att det inte är jag, elevernas idrottslärare, som bedömer dem men det finns väl ingen annan lösning där. (Lärare 3)

En elev förklarar att man ändå kan få en relativt hållbar simundervisning utan att det är ens egen idrottslärare som lär ut. Genom att bli bedömd och betygsatt separat, då en simlärare lär ut och bedömer och idrottsläraren betygsätter.

Vår idrottslärare (manlig) i 8:an undrade varför jag inte ville vara med på simlektionerna, och jag förklarade då att p.g.a. min religion så kan jag inte visa vissa kroppsdelar inför andra, speciellt killar då. Från min sida kändes det lite taskigt av mig eftersom det verkade som att han tog det personligt när jag inte var med på de första simlektionerna, men jag förklarade att det inte hade med honom att göra. Sedan kom vi överens om att jag skulle gå till en simhall där de hade "tjejsim", vilket är som en simskola bara för tjejer i ung ålder med en kvinnlig simlärare. Det som var bra med "tjejsim" var att det inte spelade någon roll hur duktig eller dålig man var på att simma, alla var på olika nivåer och läraren kunde ändå hjälpa alla bli bättre. Sedan fick jag en lapp med kommentarer från simläraren som min idrottslärare skulle få då, och sedan fick jag ett betyg som jag var nöjd med. (Kvinnlig elev, 16 år)

Till skillnad från de manliga lärarna, så kan Lärare 1 delta på simundervisning endast för flickor. Hon berättar om hur hon själv arrangerat simundervisning för flickor på sin egen fritid, utan någon kompensation från skolan. På det sättet får man inte bara underlag för att kunna betygsätta eleven, utan även en inblick i elevens kunskaper och skickligheter inom simning, menar hon. Därpå, kan eleverna få råd och tips på individanpassad nivå så de kan utveckla deras färdigheter och lära sig de rätta teknikerna och utefter det betygsättas inte enbart för deras förmågor utan även för deras prestationer och anstränganden.

När jag precis hade börjat jobba som idrottslärare så var allt väldigt nytt för mig och jag hade ingen riktig rutin, efter ungefär 1 år hade jag lite mer koll på läget och kunde för första gången hålla simlektioner bara för tjejer. Jag ville att det skulle vara jag som undervisar dem eftersom jag kände att jag hade ett ansvar för deras sim kunskaper, samt att ta tiden att lära de simma på rätt sätt. (Lärare 1)

Analys

Lärare 2 demonstrerar även att denne kan tillämpa inkluderingstänkandet, genom att ha arrangerat separat simundervisning för flickor. Men samtidigt verkar vara skeptisk mot det hela eftersom man då haft elever som varit oärliga och fuskat, något som Lärare 3 även har haft erfarenhet av med vissa elever. Detta kan vara en anledning till varför Lärare 2 håller sig till ett mer integrations- och assimilationstänkande, att denne känner att ett inkluderingstänkande är för komplicerat för att kunna tillämpa till simundervisningen. Sedan, kan andra faktorer spela roll och påverka en lärares tankesätt. Att Lärare 2 och 3 har andra begränsningar än Lärare 1 är ju självklart, Lärare 1 förklarar ju att det är enklare för henne att kunna undervisa, bedöma och betygsätta dessa elever då hon kan närvara vid simundervisningen.

4.5 Majoriteter och minoriteter

Ju fler man är, desto mer man kan påverka, proklamerar en av de elever som intervjuades. Gemensamt för de elevgrupper som intervjuades, så kom detta på tal, att om man är fler i en klass eller skola med denna problematik så finns det större chans att de får separat simundervisning. Två elever berättar om hur de märkt skillnader mellan olika skolor när de gick i högstadiet, hur de inte fått hjälp med simundervisningen på en skola med väldigt få elever med detta dilemma och om hur de blev underkända i idrott och hälsa p.g.a. detta. Den ena eleven, som inte bär sjal, berättar:

Innan vi skulle börja med att ha simlektioner så berättade jag för min idrottslärare att jag inte skulle kunna vara med då, och hon förstod och sa att vi kunde hitta någon annan lösning. Tiden gick och när resten av klassen var och simmade så gjorde jag mina läxor, jag tog inte upp det med henne (idrottsläraren) igen för att fråga hur det blir med mig för jag ville inte vara för jobbig och kräva för mycket. Det slutade med att jag inte blev godkänd i idrotten för att hon (idrottsläraren) hade glömt mig, jag tror att hon hade för mycket att göra och hade inte tid för att planera för bara en elev och jag tror även att hon skulle ha tagit mig mer seriöst om jag bar sjal. Jag var ju den enda i klassen som inte ville vara med på simlektionerna. Terminen efter hade jag börjat på en annan skola, där var det flera tjejer som inte var med på simlektionerna och då fick vi gå på allihop på simskola för tjejer. (Kvinnlig elev, 16 år)

Sedan berättar den andra om den nya skolan som hon började i som var närmare deras hem, den var belägen i en förort, där hade de inplanerade tider för simundervisning för flickor med en siminstruktör.

Mina föräldrar ville att jag skulle gå i en bra skola, så jag fick åka ganska långt till min skola. När jag blev underkänd i idrotten så tyckte mina föräldrar att jag skulle börja i en skola nära oss, vänner till familjen hade berättat tidigare hur det är i idrotten för tjejer med sjal just i den skolan och hur deras simlektioner var. (Kvinnlig elev, 15 år)

Lärare 1 och 3 lägger fokus på att det är antalet elever med ett visst problem eller dilemma som utgör ifall det ska åtgärdas eller inte, alltså är det ett hyfsat antal elever så tar skolan itu med problemet däremot om det endast är ett visst antal elever så är det upp till läraren att hantera situationen. Mycket beror även på skolans geografiska läge, en skola i en förort är mer benägen att inneha elever med olika religioner och kulturer än en skola i innerstan, därför kan en skola i förorten ha mer krav på sig från t.ex. elever och föräldrar samt andra

föreningar. De menar att det är mer sannolikt att en skola med högt antal elever med behov av särskild simundervisning får den simundervisningen de behöver, än en skola med lågt antal elever med dessa behov.

Om det finns ett gemensamt problem för studierna bland eleverna så måste det lösas, speciellt när de gör deras röster hörda. När elever och föräldrar säger ifrån och tar upp problemet med skolan, så brukar det leda till resultat. (Lärare 1)

Tittar man på skolor i förorterna så finns större möjligheter för simlektioner bara för tjejer, p.g.a. att det är så många som är i behov av det. (Lärare 3)

Analys

Något som lärarna och eleverna tar upp gemensamt i undersökningen är att skolan uppmärksammar ett problem beroende på antal elever som upplever det, det verkar som att inkluderingstänkandet gäller när flera elever drabbas av ett visst problem annars är det integrationstänkandet som gäller. En skolas geografiska läge är även något som både lärare och elever lyfter fram, i de områden där mångfald existerar så uppmärksammas problematiken med simundervisning för flickor i större utsträckning.

5 Diskussion

Syftet med denna undersökning har varit att ta reda på hur idrottslärare hanterar situationer då elever inte kan/vill delta på simundervisningen med resten av klassen, samt hur dessa elever själva ser på problematiken.

Larsson (2003) talar om dubbla identiteter som kan utvecklas hos ungdomar med invandrarbakgrund, speciellt efter påfrestningar från samhället gentemot hemmet. Att döma av elevintervjuerna så påvisade eleverna en sorts enad front för hemmet, då de vägrade ändra på sig eller böja på sina egna principer och normer för att delta på simundervisningen. Alltså, har de valt att omfamna den identitet som de erhållit från deras hem och tillämpa den i skolan. Men detta kan bara antas vara så, eftersom det baseras på underlag som bara täcker en del av elevernas skolsituation.

Lärarna och eleverna beskriver de olika tillvägagångssätt och lösningar för denna problematik som de haft erfarenhet av. Gemensamt för de båda sidorna är tillämpandet av simhallar med

tider enbart för kvinnor, lärarna har då använt sig av formulär som ska fyllas i av badväktare eller siminstruktörer som bedömer elevernas prestationer. Därefter, använder läraren denna bedömning som underlag för att betygsätta eleven. Detta låter som en lösning som kan vara hållbar, nackdelen är ju då såsom Lärare 1 uttrycker sig: ” Jag vill helst att mina elever simmar rätt än att bara kunna simma några längder i en simbassäng.” Det blir väldigt svårt för en idrott och hälsa lärare att kunna bedöma då denne inte ens är eller kan vara närvarande vid simundervisningen, men då gäller det att vara noga med att välja ut simhallar där de lär ut simning på rätt sätt. Kraepelien-Strid (2007) redovisar statistik från olika forskningar som påvisar att elever med annan bakgrund än svensk tenderar att vara ej simkunniga i större utsträckning än elever med svensk bakgrund. Exponering av simundervisning, vare sig med sin egen idrottslärare eller med annan siminstruktör, för elever som inte kan delta på skolans simundervisning kan vara givande.

Otterbeck (2000) beskriver problematiken som kan uppstå för muslimska flickor gällande simundervisningen, att de inte får visa för mycket av sin kropp inför män. Gällande bedömning och betygssättning av de elever som behöver separat simundervisning, så kan man säga att det blir en aning svårt. Speciellt för de manliga idrott och hälsa lärarna som inte själva kan se med egna ögon hur eleven presterar, men då får man väl lita på att man skickar sina elever till simhallar där de får en hållbar simundervisning. Såsom en av de intervjuade eleverna beskriver, så kan man gällande denna problematik bli bedömd av simlärare, siminstruktör eller badvakt och betygsatt av läraren.

Efter intervjuerna med lärare och elever så verkar det som att en skolas geografiska läge har visat sig spela stor roll för hur denna problematik behandlas av en skola och påverkar lärares inställningar gentemot hur de går tillväga för att kunna lösa det. Det verkar som att ju längre man kommer ifrån skolorna i staden till skolorna i förorterna så förekommer ett större antal elever med denna problematik, och det är i de skolorna som den separata simundervisningen för flickor verkar vara mer accepterad. Alltså, antalet elever som upplever denna problematik påverkar skolan vilket i sin tur påverkar lärarna. Men vad blir det av de elever som går i skolor där denna problematik inte uppmärksammas, de elever som inte får den hjälp och det stöd de behöver för att kunna få en godtaggen simundervisning. Det är just de här eleverna som behöver medhåll från skolverksamhetens ledare.

Av att döma från elevintervjuerna, skulle jag säga att det mesta som påverkar elevernas val att inte vara med på den vanliga simundervisningen grundar sig i deras familjetraditioner och normer. Undersökningens titel är ju *Simning, kultur och religion: En studie om tjejer som inte kan/vill delta på simlektioner p.g.a. kulturella/religiösa skäl*, men det diskuterades inte kring deras kultur eller religion lika mycket som jag hade trott att det skulle göra. Istället, utvecklades intervjuerna till diskussioner där elevernas erfarenheter av denna problematik var i fokus. Kanske var det så att eleverna kände att det var för känsligt att gå in på kultur och religion, eller så hade de kanske inte de tillräckliga kunskaperna för att kunna diskutera kring det. Tittar man på intervjuerna så verkar det som att vissa elever har haft svårt för att säga till lärarna när de behöver hjälp, detta kan vara förståeligt då de kanske känt sig utsatta eller ignorerade. En elev berättar ju om hur lärare kan ha det fullt upp med jobb, somliga elever kanske inte vill känna att de stör lärarna med mer arbete för dem att göra. Därför tycker jag att det borde vara lärarna och hemmet som uppmuntrar eleverna till att ta tag i simundervisningen, genom att hjälpa till att planera och genomföra.

Lärare 1 och 3 verkade vara mer öppna för ett inkluderingsstänkande än Lärare 2, som verkade stå för ett mer integrations- och assimileringsstänkande. Lärare 2 menar även att det inte står i styrdokumentet att man som lärare inom idrott och hälsa är skyldig att planera separat simundervisning, däremot så betonar Larsson (2007) ur den nationella kursplanen för läroämnet idrott och hälsa: ”alla oavsett fysiska eller andra förutsättningar ska kunna delta, erhålla upplevelser och erfarenheter samt utvecklas på sina egna villkor.” De tre skolor som valdes för att utföra intervjuerna på var skolor belägna i förorter, alltså hade lärarna som intervjuades erfarenhet kring problematiken som kan uppstå med simundervisning för flickor. I vissa förorter finner man att individer med invandrarbakgrund är en majoritet, hur skulle det se ut i en skola där det inte fanns så många elever med sådan bakgrund? Skulle lärarna ha någon erfarenhet av denna problematik?

Vissa av de intervjuade eleverna konstaterade att de har haft dåliga erfarenheter av simundervisningen i de grundskolor de studerade i, vissa menar att de inte blivit tillräckligt uppmuntrade att eftersöka en simundervisning som passar de vilka har lett till ett underkännande inom ämnet idrott och hälsa. En av eleverna som intervjuades bar inte själ, och berättar om hur hon inte blev tagen på allvar av sin lärare som inte engagerade sig. Alltså, denna problematik är inte enbart reserverad för flickor som bär själ.

Larsson (2007) presenterar statistik från Statistiska centralbyrån som påvisar att flickor med invandrarbakgrund deltar mindre i sporter än killar med invandrarbakgrund, dessutom menar Larsson att vissa sporter eller idrotter har ett visst värde i olika sammanhang. Jag kan tänka mig att simning är en aktivitet som har mindre värde i vissa länder än andra, därför menar Kraepelien-Strid (2007) att detta måste uppmärksammas inte bara av skolan utan även av samhället i syfte att förebygga drunkningsolyckor.

Det ekonomiska stödet från skolan kan spela stor roll i utvecklingen av denna problematik, antingen växer det eller så kan det förebyggas. Jag tror att det krävs tid och resurser från skolans sida, samt dialog mellan hemmet och skolan såsom Otterbeck (2000) syftar på. Att förklara innebörden av simkunnighet inför hemmet, för att ge bättre förståelse av betydelsen av att kunna simma.

Slutligen, så kan man säga att förebyggandet av denna problematik hänger på skolan och hemmet. Genom dialog och kommunikation så kan de båda sidorna hitta en lösning som är givande för eleven. Från skolans sida gäller det att uppmärksamma och tillföra de resurser och riktlinjer som krävs för hanteringen av detta, sedan krävs lärarnas uppmärksamhet att ta denna problematik på allvar och hitta hållbara lösningar. Från hemmets sida krävs förståelse för simkunnigheten och dess betydelse, samt att främja sina barn att själva eftersöka en simundervisning som passar de.

5.1 Metoddiskussion

Gällande den metod, kvalitativ intervju, som tillämpades inom undersökning så tyckte jag att det var den främsta metoden för att få fram hållbara svar eftersom intervjun kan utvecklas till en diskussion där den tillfrågade kan få nya insikter i sitt tänkande. Elevintervjuerna skedde ju i grupp, och det ledde till att det blev mer som en gruppdiskussion där de stöttade varandra och hjälpte trigga varandras tankar. Men jag tänkte även på att tillämpandet av enkäter även skulle ha kunnat vara gynnsamt, p.g.a. ämnets känslighet. Detta var ju ändå unga flickor som gick med på att dela med sig av sina egna erfarenheter, men möjligheten att de hade mer att säga men kanske inte ville eller vågade framför gruppen eller mig finns ju fortfarande. Gällande enkäter så kan man vara anonym och säga det man vill få sagt utan att behöva skämmas inför någon eller vara rädd för att säga något som kan uppfattas på fel sätt.

Tillämpandet av enkäter skulle även ha kunnat vara givande, i det syfte att det tillför anonymitet åt den intervjuade.

Genomförandet av intervjuerna gick smidigt, tillämpandet av gruppintervjuer med eleverna visade sig vara givande. Risken fanns för att diskussionen inte skulle ta fart, att eleverna inte skulle våga dela med sig för varandra eller för mig. Men dessa tre gruppintervjuer fungerade väl med tanke på den gemensamma problematiken. Något som skulle kunna vara givande för framtida forskning är att intervjua föräldrar till barn som upplever denna problematik, att ta reda på deras åsikter och hur deras syn på simundervisningen ser ut. Det skulle även varit lönsamt att besöka en simhall där de har separata tider för kvinnor, och intervjua en simlärare som haft erfarenhet av denna problematik för att få en annan inblick i hanteringen av flickor med denna problematik.

Intervjuerna med idrottslärarna kunde varit bättre ifall de skedde under en period då de var mindre stressade, eftersom intervjuerna med idrottslärarna utfördes vid slutskedet av terminen så verkade de ha ganska mycket att göra. De resultat som framkommit utefter intervjuerna med lärarna har varit givande, men kan möjligtvis varit annorlunda under andra omständigheter.

De resultat som framkommit i undersökningen visar att de tre idrott och hälsa lärarna som intervjuats haft olika tankesätt, då Lärare 1 och 3 har uppvisat ett mer inkluderingstänkande medan Lärare 2 ett integrations- och assimilationstänkande. Vilket jag tyckte var bra, att man kunde se lite skiljaktigheter i deras tankesätt men det skulle varit givande att intervjua fler lärare. Det skulle vara intressant att se hur fler lärare inom idrott och hälsa tänker, att kunna skapa statistik över antalet lärare som är för eller emot ett inkluderingstänkande.

Den slutsats som framkommit från undersökningen är: Kommunikation mellan skola och hem är viktigt för förebyggandet av denna problematik. Gällande detta, så är det denna fråga som jag grubblar mest över: Hur får man familjerna till elever med denna problematik att ändra sin inställning till simundervisning, ifall den redan är negativ?

Käll- och litteraturförteckning

Ehn, Billy & Löfgren, Orvar. (2001). *Kulturanalyser*. Gleerups Utbildning.

Johansson, Bo & Svedner, Per Olov. (2010). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Kunskapsföretaget.

Kraepelien-Strid, Eva. (2007). Simkunnighet är viktigt, eller...?, ur *Idrottsdidaktiska Utmaningar*. Larsson, Håkan & Meckbach, Jane (red.). Författarna och Liber.

Larsson, Göran. (2003). Att vara ung och muslim i Sverige, ur *Talande tro – ungdomar, religion och identitet*. Larsson, Göran (red.). Studentlitteratur.

Larsson, Håkan. (2007). Lika för alla – om likabehandling i idrott och hälsa, ur *Idrottsdidaktiska Utmaningar*. Larsson, Håkan & Meckbach, Jane (red.). Författarna och Liber.

Mustedanagic, Anita. (2009). *Slöjan i svenska skolan: En undersökning om attityder och förhållningssätt gentemot användning av slöjan i svenska skolan*. Examensarbete. Högskolan i Halmstad, Sektionen för lärarutbildning.

Nilholm, Claes. (2006). *Inkludering av elever "i behov av särskilt stöd" – Vad betyder det och vad vet vi?* Myndigheten för skolutveckling. Hyperlänk: (<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1824>).

Otterbeck, Jonas. (2000). *Islam, muslimer och den svenska skolan*. Studentlitteratur.

Skolverket. (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan 2011*. Hyperlänk: (<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2705>).

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Hyperlänk: (<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>).

Svenska simförbundet. Hyperlänk:

(<http://iof3.idrottonline.se/SvenskaSimforbundet/Simkunnighet/>).

Svenska Uneskorådet. (2006). *Salamancadeklarationen*. Svenska Uneskorådets skriftserie 2/2006. Hyperlänk: (<http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/allas-lika-varde/manskliga-fri-och-rattigheter/deklarationer-om-manskliga-rattigheter/salamancadeklarationen-1.135024>)

Södergran, Lena. (1998). *Återvandringsproblematiken och svensk integrationspolitik: senare decenniernas intresse- och värderingsförskjutning*. Umeå universitet: Sociologiska institutionen.

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Hyperlänk: (<http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491>).

Bilaga 1

Intervjufrågor till lärare:

- Vad har idrottslärare, eventuellt skolan, för skyldigheter gällande detta dilemma?
- Hur planerar du inför simlektioner, tar du med detta dilemma som en faktor i din egen planering?
- Vilka lösningar finns, som gynnar både elever och lärare?
- Hur ser elever som lever med denna problematik på saken?
- Ska skolan anpassa sig efter elevernas behov, eller tvinga eleverna att anpassa sig utefter skolans regler?
- Finns det någon kontakt mellan skolan till elevernas familjer angående detta dilemma, finns ett samarbete?
- Vad krävs av skolan/lärarna för att komma fram till en effektiv lösning?
- Är du villig att arbeta ännu mer ifall det skulle främja dessa elever sim kunskaper och betyg i ämnet idrott och hälsa?

Bilaga 2

Intervjufrågor till elever:

- Vad är den största anledningen till att du inte kan delta på de vanliga simlektionerna som läraren planerat?
- Hur ser du på detta, är det ett problem?
- Vad har din skola/lärare gjort för att kunna erbjuda dig en berikande simundervisning som passar dig?
- Tycker du idrottsämnet är viktigt, varför?
- Vad tycker du är problematiskt i denna situation?
- Vad tycker du borde göras för att förbättra simundervisningen för dig?